

Astroföie en de daad van Michaël

Aan het begin van de Renaissance viel de oorspronkelijke sterrenwijsheid uiteen in twee takken. De astronomie ging zich eenzijdig richten op het waarnemen, het meten en berekenen van het universum, geholpen door optische en later elektromagnetische instrumenten. In de astrologie werd een traditie voortgezet waarin de echo klonk van een oude mysteriewijsheid. De astroföie poogt beide richtingen bij elkaar te brengen.

Marcel Fontijn

Astrofoof en heilpedagoog

In een horoscoop wordt met behulp van overgeleverde inzichten een momentopname van de sterrenhemel bij de geboorte opgesteld en geïnterpreteerd. In de loop van de 20e eeuw is een groot aantal pogingen gedaan om de astrologie te vernieuwen. Dit begon met astrologen die hun inspiratie in de Theosofie en in verschillende oosterse leren vonden en werd na de Tweede Wereldoorlog voortgezet door mensen die zich met name op de Zwitserse psychiater Carl Jung oriënteerden. Dit proces ontwikkelde zich in talloze richtingen verder binnen de new-agebeweging en werd daar vooral door Amerikaanse astrologen beïnvloed.

De aan de antroposofie ontsprongen vernieuwing van de sterrenwijsheid, de astroföie, vormde uiterlijk gezien maar een klein stroompje, dat zelfs binnen antroposofische kringen nauwelijks werd waargenomen. Een van de belangrijkste pioniers van deze astroföie was naar mijn mening Willi Sucher (1902-1985). Sucher kwam al op jonge leeftijd in contact met Elisabeth Vreede, die door Steiner in 1923 was gevraagd om de leiding op zich te nemen van de mathematisch-astronomische afdeling aan het Goetheanum. Van haar ontving Sucher zijn belangrijkste impulsen. Deze gingen meestal terug op uitspraken of aanwijzingen die Elisabeth Vreede van Rudolf Steiner had gekregen, maar waar zij zelf niet aan toekwam die verder uit te werken. Zij droeg deze impulsen op Sucher over, die ze tot uitgangspunt van zijn levenswerk maakte.

Door de opkomst van het nazibewind zag Sucher zich genoodzaakt met zijn vrouw naar Engeland te emigreren. Daar werkte hij jarenlang in de heilpedagogie, voordat hij ten slotte in de jaren zestig naar Californië trok en in een voorstad van Los Angeles zeven jaar lang een klein heilpedagogisch dagverblijf had. Uiteindelijk richtte hij in Meadow Vista, oostelijk van Sacramento, een bescheiden astroföisch onderzoekscentrum op. Hij heeft daar tot zijn dood geleefd. Dit centrum bestaat nog steeds. Van daaruit wordt zijn nalatenschap beheerd en de publicatie van zijn werk verzorgd.

Wereldontwikkeling

Rudolf Steiner geeft aan dat astrologie het hoogste en laatste vermogen is dat de ingewijde verwerft. Zijn uitvoerige beschouwingen over wereld- en mensheidsontwikkeling (bijvoorbeeld in *De wetenschap van de geheimen der ziel*) vormen de basis van de astroföie. Als je deze beschouwingen in samenhang brengt met de dierenriem, dan blijken de twaalf regionen waaruit deze is gevormd geestelijk gelezen te kunnen worden als een kosmische kroniek van wereld- en mensheidsontwikkeling. Deze twaalf regionen openbaren zich als twaalf wereldrichtingen, van waaruit verschillende goddelijk-geestelijk scheppende wezens werkzaam zijn geweest op uiteenlopende momenten van het evolutieproces. Deze activiteiten kunnen als echo's in de dierenriem beluisterd worden. Zo beschrijft Rudolf Steiner hoe de wereldontwikkeling begint met een offer. Dit offer wordt gebracht door geestelijke wezens, de Geesten van de Wil. Zij offerden een deel van hun eigen wezen, hun 'wilssubstantie'. Dit offer, waarmee de schepping dus begon, staat opgetekend in het dierenriemteken van de Vissen. Vervolgens begonnen andere wezens,

de Geesten van de Wijsheid, het goddelijk scheppingsplan in de geofferde wilssubstantie in te stralen. Hun activiteit is terug te vinden in het teken van de Ram. En zo gaat het verder. De ene groep geestelijke wezens volgt de andere op, soms werken ook meerdere gelijktijdig. Allen hebben zij een eigen taak en werkzaamheid. Wat zij doen en teweegbrengen kunnen we met een geestelijk zintuig in de dierenriem lezen. Op deze manier kunnen we gaan begrijpen hoe en waarom bepaalde eigenschappen en kwaliteiten in verband met het ene of het andere sterrenbeeld worden gebracht.

De wereldontwikkeling heeft zich in meerder cycli voltrokken. Aan de huidige aarde-ontwikkeling zijn drie eerdere rondes vooraf gegaan, de Oude Saturnus, de Oude Zon en de Oude Maan. In deze drie cycli werden achtereenvolgens de kiemen gelegd voor het fysieke lichaam, het etherische lichaam en het astrale lichaam van de mens, maar ook de kiemen voor het minerale rijk, het plantenrijk en het dierenrijk. Ook deze drie grote ontwikkelingsfasen vinden we als echo terug aan de sterrenhemel, namelijk in de planetensferen. Een planeetsfeer is het gebied dat ingesloten ligt binnen de omloopbaan van een planeet. De planeetsfeer van Saturnus is geestelijk beschouwd het gebied dat zich binnen zijn omloopbaan bevindt. Dit is geen platte schijf, maar een bol - een sfeer dus - verbonden met de werkzaamheid van bepaalde geestelijke wezens. De omloopbaan van Jupiter ligt binnen die van Saturnus. De sfeer van Jupiter ligt dus als een concentrische bol binnen de sfeer van Saturnus. De sfeer van Mars bevindt zich op zijn beurt weer binnen de sfeer van zowel Saturnus als Jupiter. En de aarde zelf ligt binnen de sferen van de drie hiervoor genoemde planeten.

In de sfeer en de bewegingen van de planeet Saturnus leeft de ontwikkeling voort die plaats had op de Oude Saturnus, toen de kiem werd gelegd voor het fysieke lichaam en het minerale rijk. Maar ook de geestelijke wezens die zich thans in het dierenrijk belichaamd hebben, stammen van deze Oude Saturnus. Zij geven vorm aan het driftleven in de mens. Jupiter vertegenwoordigt met zijn sfeer en omloopbeweging de tweede grote cyclus, de Oude Zon, de kiem van het etherische lichaam en het plantenrijk. Mars staat voor de derde fase, de Oude Maan, met de aanleg van het astrale lichaam en het dierenrijk. Ogenschoon lijkt dit in tegenspraak met andere aanduidingen van Rudolf Steiner, waar hij de huidige maan in verbinding brengt met de Oude Maan en Mars met de eerste helft van de ontwikkeling van de aarde. De tegenspraak is schijn, maar het zou te ver voeren om beide gezichtspunten hier met elkaar in overeenstemming te brengen. Je merkt dat je al snel in een complexe wereld wordt binnengevoerd. Die complexiteit bezit wel een diep doorwerkende organische ordening. Om het beeld volledig te maken zou je naast de werkzaamheid van de goedwillende wezens het ingrijpen van tegenmachten in de ontwikkeling toe moeten voegen. Het gaat hier echter enkel om een indruk die duidelijk kan maken hoe het denkbaar is dat sterren en planeten een bepaalde kwaliteit kan worden toegekend. De voorstelling dat zij kunnen worden beleefd als echo van geestelijke scheppingsprocessen in de loop van de ontwikkeling maakt dit transparant. Voor wie hier dieper in wil doordringen, is het boek *Isis-Sophia deel 1* van Willi Sucher een bruikbare gids.

Verstarde hemel

Door de antroposofie is bekend, en onze ervaringen bevestigen dit, dat de scheppende geestelijke wezens voor ons niet meer aan de hemel verschijnen. Zij hebben zich als het ware teruggetrokken achter een hemelscherm, waarop zich voor ons oog nu regelmatige, berekenbare en dus voorspelbare fenomenen van sterren en planeten afspelen. De hemel is verstarde. Dit moest gebeuren om mogelijk te maken dat de mens een vrij en zelfstandig wezen kon worden. Daarvoor moesten de goden zich terugtrekken en de verstarde, godverlaten fysieke schepping aan de mens als werkveld overlaten.

Wat je aan de hemel kunt waarnemen is in zekere zin dus allemaal verstarde echo van ontwikkelingen die zich in het verleden hebben afgespeeld. Deze echo doet zich voor in een welhaast mechanische regelmaat, al is het systeem gelukkig niet naadloos sluitend zoals uurwerken dat zijn. Verrassingen behoren echter tot de uitzonderingen, bijvoorbeeld het opduiken van een komeet. De scheppende, levende, en dus onvoorspelbare goddelijk-

geestelijke wereld gaat schuil achter dit verstarde hemelbeeld, dat niettemin het diepste heimwee naar deze wereld kan wekken.

Michaël

Hoe het kan dat de hemelconstellatie op het tijdstip van geboorte iets zegt over de configuratie van je lot, wordt helder uit de volgende uitspraak van Rudolf Steiner in *Kerngedachten van de antroposofie* (vertaling van *Anthroposophische Leitsätze*): 'Michaël ziet het als zijn diepste voldoening dat hij erin is geslaagd de sterrenwereld door toedoen van de mens nog direct met het goddelijk-geestelijke verbonden te houden, en wel als volgt. Als de mens, na zijn leven tussen dood en een nieuwe geboorte te hebben volbracht, weer op weg gaat naar een nieuw bestaan op aarde, dan tracht hij bij zijn afdaling naar dit aardse bestaan een harmonie tot stand te brengen tussen de sterrenloop en zijn leven op aarde. Deze harmonie - die lang geleden vanzelfsprekend was, omdat het goddelijk-geestelijke werkte in de sterren, waar ook het menselijk leven zijn bron had - zou tegenwoordig, nu de sterrenloop nog slechts de werking van het goddelijk-geestelijke voortzet, niet bestaan als de mens die niet zoekt. Hij brengt het goddelijk-geestelijke element, dat hij uit vroeger tijden heeft bewaard, in relatie met de sterren die hun goddelijk-geestelijk karakter nog slechts als nawerking uit een vroegere tijd hebben overgehouden. Daardoor komt in de verhouding van de mens tot de wereld een goddelijk element naar voren, dat bij vroegere tijden hoort, maar in een latere tijd optreedt. Dat dit zo is, dat is de daad van Michaël. En dat geeft hem zo'n diepe voldoening, dat die voldoening deel uitmaakt van zijn levenselement, van zijn levensenergie, van zijn als zon stralende levenswil.'

Tussen dood en nieuwe geboorte, maar ook iedere nacht wanneer je slaapt, duik je met je geest-zielenwezen in de oceaan van levende en wevende goddelijk-geestelijke wezens, die achter het verstarde hemelbeeld verborgen is. Je doorloopt de verschillende planetensferen en je komt in aanraking met de geestelijke werkelijkheid van wat hier op aarde is te zien als de flonkerende sterren. Het zijn de meest uiteenlopende belevingen en ervaringen die je zo opdoet. De aard van deze belevingen en met welke wezens we daar wel of niet in aanraking komen, wordt mede bepaald door de wijze waarop we ons vorige leven op aarde hebben geleefd. Hier opent zich een venster naar de betekenis van het stervensmoment en de mogelijkheid om aan de hand van een stervenshoroscoop een inzicht te verwerven in de oogst die een mens uit het geleefde aardse leven meebrengt en waardoor de geestelijke wereld gevoed en verrijkt wordt.

Uit de ervaringen die je tussen de dood en een volgende geboorte in die planetensferen opdoet, wordt het lot geweven voor je volgende leven op aarde. Dit lot drukt zich niet alleen uit in de omstandigheden en de gebeurtenissen die je leven van buitenaf begeleiden, maar het ligt ook verankerd in de wijze waarop je etherische lichaam en fysieke lichaam worden opgebouwd en in hoe je organen georganiseerd zijn als grondslag voor je zielenleven.

Bij je voorbereiding op een volgende incarnatie op aarde breng je het geboortetijdstip zodanig in overeenstemming met de regelmatige hemelloop van het verstarde hemelbeeld, dat zich in dit hemelbeeld uitdrukt wat je tussen dood en geboorte hebt beleefd en doorgemaakt. Alleen daardoor kan een geboortehoroscoop je iets vertellen over de configuratie van je lot. Maar alleen voor zover het verleden, het karma daarin bestemmend werkt. Wat niet aan een horoscoop en ook nergens anders in de kosmos afgelezen kan worden, is de manier waarop een mens zijn vrijheid zal gebruiken in het omgaan met de omstandigheden die het lot hem, op basis van het verleden, bezorgt. Wat een mens vanuit deze vrijheid verricht, voegt zich nieuw en scheppend in de wereldorde, als iets wat toekomstkiemen zaait.

Een weg

Ik heb in dit artikel aan enkele belangrijke onderzoeksgebieden van de astrofische geraakt.

Er zijn er meer, bijvoorbeeld de embryonale ontwikkeling. Uit het voorafgaande kan duidelijk zijn geworden dat dit de periode is, waarin op grond van alles wat doorleefd werd tussen de dood en een volgende geboorte, het lotsweefsel wordt verdicht tot een stoffelijk lichaam. Daaruit volgt dat er betekenis kan worden toegekend aan de hemelbewegingen die een aanvang nemen rond de conceptie en die in hun dynamiek als het ware verstarren in de constellatie van het geboortemoment, een constellatie die je terugvindt in de geboortehoroscoop. Deze is dus de uitkomst van een dynamisch proces. Op deze materie gaat Willi Sucher in Isis-Sophia deel 2 uitvoerig in.

Een ander onderzoeksgebied vormen de constellaties die zich voordeden tijdens de werkzaamheid van Christus op aarde, tussen de doop in de Jordaan en de Hemelvaart. Zijn woorden en handelingen vielen samen met bepaalde planetenstanden. Steeds wanneer deze standen zich in de loop van de tijd weer voordoen, ontvouwen deze woorden en handelingen van Christus een nieuw aspect van hun onuitputtelijke kiemkracht.

Als een laatste onderzoeksgebied kan nog gewezen worden op de samenhang van bepaalde hemelconstellaties met historische processen en stromingen in het wereldgebeuren; evenals de samenhang met fenomenen zoals aardbevingen, stormen en overstromingen, die hun oorsprong vinden in de chaotische krachten die vanuit het binnenste van de aarde werken.

Astrosophie is een weg die toegang geeft tot de sterrenwereld, gedragen door de antroposofische wetenschap van de geest. Het is een weg, een oefenweg, en geen verzameling wetenswaardigheden. Weten-schap is weten scheppen, zodat levende kennis verworven wordt, in plaats van dode weetjes. Zoals bij alle oefening is ook deze weg moeizaam, maar in ieder opzicht de moeite waard. Zodra je dieper ingaat op het gebied dat de astrosophie bestrijkt, kan duidelijk worden dat het door de inzichten van de antroposofie mogelijk is geworden om de samenhang te begrijpen tussen de fenomenen aan de hemel en de gebeurtenissen op aarde. Dit begrip komt niet aangewaaid. Een sterrenwijsheid die in de werkelijkheid wortelt en zich niet tevreden stelt met willekeurige speculaties, stelt als voorwaarde dat je jezelf vertrouwd moet maken met het hele spectrum van de antroposofie. Wat je bestudeerd en doordacht hebt, moet dan vervolgens door een intensieve meditatieve activiteit vruchtbaar worden gemaakt. Zo kunnen verworven inzichten tot werkelijk eigen inzichten rijpen.

Voor een verdere toegang tot de astrosophie kun je je - naast de vele aanwijzingen van Rudolf Steiner en het al vermelde werk van Willi Sucher - onder meer verdiepen in het werk van Elisabeth Vreede, Günther Wachsmuth, Georg Goelzer, Robert Powell en Heinz Schöffler. Buiten de antroposofie zijn in ieder geval Dane Rudhyar en Martin Schulman het vermelden waard.